

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО

30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
спеціальність 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
освітній ступінь бакалавр
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

Полтава
2021 – 2022 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для з добувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент

Мова викладання державна

Розробник: Помаз Юлія, к.і.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

«30» серпня 2021 року Юлія
Розробник Юлія
С/Юлія ПОМАЗ

Схвалено на засіданні кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін протокол від 30 серпня 2021 № 1.

Затверджено завідувачем кафедри Наталія СИЗОНЕНКО
«30» серпня 2021 року Наталія СИЗОНЕНКО

Погоджено гарантом освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства
«30» серпня 2021 року Тетяна САЗОНОВА

Схвалено головою НМР спеціальності «Менеджмент»

Тетяна САЗОНОВА

4. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів	4	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курс)	073МЕН бд 2021	073МЕН бз 2021
Семестр	2-й	1-й, 2-й
Лекції (годин)	16	2 (НЛ,1-й), 2 (2-й)
Семінарські (годин)	24	2 (2-й)
Самостійна робота (годин)	80	114
у т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)		10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Цикл гуманітарних дисциплін. Іноземна мова (за професійним спрямуванням), Економічна теорія, Правознавство, Українська мова (за професійним спрямуванням), Університетська освіта, Філософія

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань про закономірності та особливості політичного, економічного, соціального та культурного розвитку України, її відносини з іншими державами та народами; ознайомлення з основами сучасних підходів до історії національної культури, процесами її історичного розвитку та найбільш значними здобутками, формування системи знань про історичну та соціально-економічну обумовленість художньо-культурологічних процесів в Україні з найдавніших часів до початку ХХІ ст., розуміння пріоритетності таких знань.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- узагальнення досвіду національного державотворення, традицій української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;
- розкриття історії суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні, основних етапів українського національно-визвольного руху, його змісту та організаційних форм;
- визначення місця і ролі в українській історії видатних історичних осіб;
- висвітлення змісту і особливостей розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок із світовою культурою;
- розуміння здобувачами вищої освіти історичних процесів минулого для вироблення дієвих напрямних та гуманістичних культурних орієнтацій у реаліях сьогодення

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 9. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, творчий, частково-пошуковий, бесіда, дискусії, створення ситуації інтересу, використання життєвого досвіду, тестовий контроль, використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.

«Історія та культура України» як наукова та навчальна дисципліна: мета, предмет, завдання, понятійний апарат і методологічні основи курсу. Джерела з історії української історії та культури, їх класифікація. Періодизація курсу.

Первіснообщинний лад на території України. Синкретизм первісного мистецтва. Найдавніші пам'ятки мистецтва на території України. Трипільська культура.

Державні об'єднання кіммерійців, скіфів, сарматів. Військове мистецтво, релігійні вірування, кургани, пам'ятки культури; «звіриний стиль». Античні міста-держави Північного Причорномор'я та Криму. Суспільний лад, основні галузі господарства, побут, релігія, мистецтво.

Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Східнослов'янські об'єднання племен на території України. Суспільний устрій, господарство, побут, звичаї, вірування, родинно-обрядові пісні, пам'ятки матеріальної культури східних слов'ян.

Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Передумови утворення та концепції походження держави Київська Русь. Етимологія назви «Русь».

Основні етапи розвитку давньоруської держави. Внутрішня і зовнішня політика перших київських князів (Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав). Піднесення Русі за Володимира Великого, Ярослава Мудрого. Суспільно-політичний лад Київської Русі. Особливості економічного розвитку. Хрещення Русі та його вплив на суспільно-політичний та культурний розвиток. Причини та наслідки політичної роздробленості Київської Русі. Утворення самостійних князівств. Перші згадки про етнонім «Україна».

Економічне і політичне становище Галицької і Волинської землі. Ярослав Осмомисл. Роман Мстиславович. Об'єднання Галицького і Волинського князівств. Данило Галицький. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича. Боротьба Русі з монголо-татарами.

Культура давньоруської держави. Жанри образотворчого мистецтва Київської Русі: монументальний живопис – фрески та мозаїки; станковий живопис – іконопис; книжкова мініатюра. Архітектура. Хрестовобанна система будівництва культових споруд. Особливості будівництва давньоруських міст, його складові частини. Церкви й собори, збудовані за часів Київської Русі. Розвиток освіти та наукових знань. Давньоруська музично-театральна культура. Скоморохи – перші професійні актори. Жанри давньоруської літератури. Літописання. Мистецтво оздоблення книги та художнє ремесло. Культура Галицько-Волинської Русі.

Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).

Інкorporація українських земель Литвою. Політика литовських князів на українських землях: Гедимін, Любарт, Ольгерд, Ягайло. Кревська унія, Вітовт, Свидригайло. Литовські статuti. Українські землі у складі Молдовського князівства, Угорщини, Московської держави та Османської імперії.

Польська експансія на українські землі. Віленська, Городельська унії. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Політичне становище українських земель під владою Польщі. Соціально-економічний розвиток. Посилення національно-релігійного та соціально-економічного гноблення. Берестейська церковна унія. Реформаційні та контрреформаційні рухи в Україні.

Причини виникнення українського козацтва. Версії походження козацтва та його організаційна структура перших часів існування. Створення реєстрового козацького війська. Морські походи козаків. П.Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова, просвітницька діяльність. Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського, С. Наливайка. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. під проводом М. Жмайла, Т. Федоровича, І. Сулими, П. Бута, Я. Острянина, Д. Гуні. Козацтво як явище світової історії.

Заснування Запорозької Січі, її військовий та суспільно-політичний устрій. Січ – демократична християнська козацька республіка.

Ренесансні ідеї в українській культурі. Острозька слов'яно-греко-латинська академія та її роль у поширенні просвітницьких ідей в Україні. Братства. Реформаційно-гуманістичний характер братського руху. Розвиток освіти і наукових знань. Розвиток друкарства. Першодрукар Іван Федоров. Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили. Архітектура і мистецтво. Замкова архітектура на Галицько-Волинських землях. Монументальний живопис – один із основних видів образотворчого мистецтва. Вдосконалення мистецтва іконопису. Іконостас. Провідні світські жанри живопису: портрет, історична, батальна картини, пейзаж. Література. Думи, їх різновиди. Кобзарі як творці та виконавці дум. Культура козацтва та її вплив на розвиток в українцях національної самосвідомості.

Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.

Україна напередодні національної революції середини XVII ст., її соціально-політичні передумови.

Характер, рушійні сили, мета, періодизація національної революції. Основні битви та договори. Утворення Української гетьманської козацької держави, її політичний та адміністративно-територіальний устрій, фінансова система, судочинство. Українська армія. Зміни в соціально-економічному житті. Переяславська Рада 1654 р. Березневі статті та їх оцінка в історичній літературі. Воєнні дії 1654–1657 рр. Віленське перемир'я. Зміна зовнішньополітичної орієнтації Б.Хмельницького. Смерть Б. Хмельницького та його роль в історії України.

Період «Руїни». Гетьман І. Виговський та основні напрями його державної політики. Гадацька угода 1658 р. Гетьманство Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Слободищенський трактат 1660 р. Територіальний розкол України на Лівобережжя і Правобережжя. Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана П. Дорошенка. Андрусівське перемир'я 1667 р. та його наслідки для України. Боротьба П. Дорошенка за збереження єдності України. Гетьмани Д. Многогрішний та І. Самойлович. Вічний мир 1686 р. і остаточне закріплення поділу України.

Наступ на політичну автономію України. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня і зовнішня політика та роль в історії України. Розрив з Росією та союз із Швецією. Поразка під Полтавою 1709 р. та її наслідки для України. Поява української політичної еміграції. Гетьман в екзилі П. Орлик та його Конституція.

Обрання гетьманом І. Скоропадського. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Перша Малоросійська колегія. Наказний гетьман П. Полуботок. Перша ліквідація гетьманства. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. Друга ліквідація гетьманства. Останнє відновлення гетьманського правління. К. Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Остаточна ліквідація гетьманства. Друга Малоросійська колегія.

Скасування полково-сотенного устрою Гетьманщини. Ліквідація Запорізької Січі та подальша доля козацтва. Закріпачення селян Лівобережної України. Поширення на українську козацьку старшину прав російського дворянства. Остаточна інкорпорація України в державну структуру Російської імперії. Приєднання до Росії південних регіонів України та Криму. Політичні й економічні наслідки остаточної втрати державної автономії України. Три поділи Польщі та їх вплив на долю українських земель. Зміни у політичному становищі правобережних та західноукраїнських земель.

Вплив козацтва – визначальний чинник розвитку культури і мистецтва України Нового часу. Освіта і наука. Києво-Могилянська академія – головний осередок культурного життя. Заснування колегіумів. П. Могила, Л. Баранович, С. Яворський, Ф. Прокопович, Д. Бортнянський – представники провідних галузей тогочасної української культури: філософії, педагогіки, літератури, мистецтва, книгодрукування тощо. Ренесансні процеси в українській літературі. Розвиток традиційних літературних жанрів. Полемічна література (І. Вишенський, Г. Смотрицький, С. Зизаній, Х. Філалет). Старшинсько-козацькі літописи. Паломницька література. Музична та театральна культура. Український вертеп. Поява шкільного театру і шкільної драми. Архітектура і мистецтво. Світоглядно-естетична своєрідність стилю українського бароко. Пам'ятки барокового мистецтва в українській архітектурі. Класицизм – новий європейський стиль української культури. Видатні українські архітектори та художники. Малярство монументальне та станкове. Становлення світського живопису, портрет. Жанрове оновлення усної народної творчості. Декоративно-ужиткове мистецтво.

Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.

Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Російської імперії та Австрійської монархії у п. пол. XIX ст. Україна в російсько-турецьких війнах та французько-російській війні 1812 р. Масонський та декабристський рухи в Україні. Кирило-Мефодіївське братство. Національне відродження в Україні, його зміст та основні етапи. Особливості національного відродження на західноукраїнських землях. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху й культури України. «Русалка Дністрова». Західноукраїнські землі в революції 1848 р.

Скасування кріпосного права в підросійській Україні. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Реформи адміністративно-політичного управління: судова, земська, міського самоврядування, військова, шкільна, фінансова, цензурна та їх проведення в Україні. Розвиток українських земель у пореформену добу. Соціально-економічна модернізація України.

Революційно-демократичний рух в Україні. Польське визвольне повстання 1863 р. та його поширення в українських землях. Антиукраїнська політика російського царизму. Циркуляр Валуєва 1863 р. та Емський указ 1876 р. Український культурно-національний рух. Хлопомани. Народники. Діяльність громад. Національне життя в Галичині. Москвофіли. Народовці. Виникнення українських політичних товариств і партій. Робітничий рух в Україні у другій половині XIX ст. Перші робітничі організації, їх ідеологія і програми. Поширення соціалістичних ідей, перші соціал-демократичні гуртки і групи.

Основні тенденції розвитку культури. Становлення нової української літератури та літературної мови. Збагачення жанрів, розширення тематики української літератури другої половини XIX ст. Т. Шевченко – основоположник критичного реалізму в українській літературі. І. Котляревський, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Вовчок, С. Руданський, Ю. Федькович, І. Франко, П. Мирний та ін. в історії української культури. Аматорський театр п. пол. XIX ст. Заснування українського професійного театру (М. Кропивницький, М. Старицький, М. Заньковецька, брати Тобілевичі). Жанрові

особливості українського театру XIX ст. Роль громад у культурно-науковому і мистецькому житті України. Внесок М. Драгоманова, М. Старицького, М. Лисенка та ін. у справу піднесення самосвідомості українського народу. Літературно-мистецькі угруповання та їхнє функціональне призначення у тогочасній Україні. Освіта і наука. Втрата Києво-Могилянської академією статусу культурно-освітнього центру. Харківський університет: проблеми, досягнення та значення. Видатні українські науковці: О.Лазаревський, О. Єфименко, О.Потебня, В.Антонович, П.Житецький та ін. Їх роль у розвитку української культури. Архітектура та образотворче мистецтво. Ампір. Панування класицизму. Його прояви в жанрах української культури. Декоративно-прикладне мистецтво. Палацово-паркові ансамблі. Меценати.

Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.

Колоніальний статус українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Революція 1905–1907 рр. в Україні. Основні події. Вибори до Державної Думи і участь в ній українських депутатів. Національне та аграрне питання в програмах і практиці політичних рухів і партій. Зростання національно-визвольного руху в Україні. Виникнення україномовної преси. Створення та діяльність товариства «Просвіта». Третьочервневий державний переворот у Росії. Столипінська реформа та її проведення в Україні. Економічні і політичні наслідки реформи. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу. Посилення царизмом політики національного гноблення та великодержавного шовінізму в Україні.

Перша світова війна. Україна у планах іноземних держав. Ставлення до війни різних класів і партій. Утворення «Союзу визволення України». Головна Українська Рада. Українські січові стрільці. Еволюція політичної орієнтації ТУП у ході війни. Військові операції на території України в роки Першої світової війни. Репресії проти українців у Російській і Австро-Угорській імперіях.

Лютнева революція в Росії та її вплив на Україну. Виникнення Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Призначення комісарів Тимчасового уряду в Україні. Утворення Української Центральної Ради, її соціальна база, партійний склад, програма. Початок українізації армії. Український Національний Конгрес. 1-й Універсал Центральної Ради. Проголошення автономії України. Утворення Генерального секретаріату. 2-й Універсал Центральної Ради. М.Грушевський, В.Винниченко. Збройне повстання в Петрограді в жовтні 1917 р. та боротьба за владу в Києві. 3-й Універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки. Конфлікт між Центральною Радою та урядом Радянської Росії. 1-й Всеукраїнський з'їзд Рад. Проголошення в Харкові радянської влади. Боротьба політичних сил за владу в Україні. Вторгнення більшовицьких військ з Росії. Брестський мирний договір (лютий 1918 р.) УНР з Центральними державами. Прийняття 4-го Універсалу Центральної Ради. Проголошення незалежності України. Політична й соціально-економічна ситуація в Україні після Брестського мирного договору: вступ німецько-австрійських військ в Україну, їх політика. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Досягнення і невдачі Центральної Ради у внутрішній і зовнішній політиці.

Гетьманський переворот. Формування уряду. Проголошення української держави. Законодавча діяльність гетьманської адміністрації. Ставлення українських політичних партій до гетьманату. Внутрішня та зовнішня політика української держави. Аграрне питання в діяльності гетьманського уряду. Досягнення в національно-культурній політиці. Повстансько-партизанська боротьба проти окупантів і гетьманського режиму. Зречення П.Скоропадського від влади. Утворення Директорії, її склад, соціальна база, політика. Відновлення УНР. С.Петлюра. Соціальні програми Директорії.

Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Утворення Західно-Української Народної Республіки. Державотворчі процеси в ЗУНР. Зовнішньополітична орієнтація ЗУНР. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Відновлення радянської влади в Україні в 1919 р. Введення політики «воєнного комунізму». Боротьба за владу у 1919 – 1920 рр. Селянський та повстанський рух. Н.Махно. І зимовий похід. Варшавський договір. Радянсько-польська війна. Ризький мирний договір. II зимовий похід. Причини поразки та основні уроки української національно-демократичної революції.

Особливості розвитку української культури на початку XX ст. Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби. Неоромантична гуманістична концепція особистості в українській літературі. Творчі здобутки корифеїв українського театру. Розвиток музичної культури. Модернізм в архітектурі, скульптурі та малярстві. Особливості українського модерну 1900–1910 рр. Розвиток красного письменства. Образотворче мистецтво, скульптура і граверство у роки визвольних змагань.

Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.

Внутрішнє і міжнародне становище України після поразки національно-визвольних змагань. УСРР у роки нової економічної політики. Голод 1921–1923 рр. Національно-державне будівництво в Україні. Утворення СРСР як нової форми радянської державності. Причини створення СРСР. Конституційний статус УСРР у складі СРСР. Союзний договір від 30 грудня 1922 р. та його оцінка. Причини прийняття політики українізації, її особливості і наслідки. Український націонал-комунізм. О. Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий, М. Волобуєв. «Розстріляне відродження». Індустріалізація: завдання, характерні ознаки та прорахунки. Колективізація: причини і наслідки. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид проти українського народу. Утвердження сталінського тоталітарного режиму. Масові політичні репресії 20–30-х рр. та їх наслідки. Західноукраїнські землі в 20–30-х рр. Українська Військова Організація, Організація Українських Націоналістів (ОУН), Українське Національно-демократичне Об'єднання (УНДО), Комуністична партія

Західної України (КПЗУ). Карпатська Україна у вирі європейських подій.

Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Радянсько-німецький пакт про ненапад від 23 серпня 1939 р. та його оцінка. Входження західноукраїнських земель до складу СРСР й УРСР. Німецько-радянська війна 1941–1945 рр. і Україна. Поразки Червоної Армії й окупація України нацистською Німеччиною. Встановлення фашистського окупаційного режиму. Рух опору в Україні. Створення та боротьба Української Повстанської Армії. Звільнення України від німецької окупації. Завершення Другої світової війни та її наслідки для України.

Міжнародна діяльність України у повоєнний період, участь у створенні та в роботі ООН. Відбудова народного господарства і особливості соціальної політики. Труднощі відбудовного періоду. Голод 1946–1947 рр. Соціально-економічні та культурні перетворення в західних областях України. Продовження боротьби ОУН та УПА. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція «Вісла». Церковний собор 1946 р. та його негативні наслідки.

Хрущовська «відлига», її характер в Україні. Боротьба проти культу особи Сталіна та його наслідків. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Спроби лібералізації політичного режиму. Економічні реформи. Соціальні програми М. С.Хрущова. Поява дисидентів в Україні. Зародження руху «шістдесятників». УРСР в роки «застою». Сповільнення темпів економічного розвитку. «Неосталінізм» в політичному житті. Політика русифікації. Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Завершальний період СРСР. Перебудова в УРСР.

Радянський період розвитку культури України. Українське національно-культурне відродження 20-х років. Політика українізації та просвітницькі процеси в Україні. Літературні об'єднання («Плуг», «Гарт», «Пролеткульт», «ВАПЛІТЕ» та ін.). М.Хвильовий, літературна дискусія 1928 р. Розвиток української культури в роки радянсько-німецької війни. Група київських неокласиків (М. Рильський, М. Зеров, М. Драй-Хмара, Ю. Клен). Українська культура доби тоталітаризму. Репресії в середовищі українських митців. Соціалістичний реалізм як творчий метод у розвитку української культури в радянську епоху (П. Тичина, В. Сосюра, М. Рильський, М. Стельмах, О. Гончар, Т. Яблонська, І. Макогон, Г. Кальченко, П. Козицький та ін.). Спроби створення «пролетарської культури». Український мистецький авангард (М. Бойчук, К. Малевич, О. Богомазов, О. Новаківський, О. Архипенко, В. Косенко, М. Вериківський, Д. Січинський та ін.). Український модерний театр (Л. Українка, В. Винниченко, О. Олесь). Новаторські театральні експерименти Леся Курбаса. Національно-культурне життя 60–80-рр. (М. Вінграновський, Є. Гуцало, І. Дзюба, І. Драч, Є. Маланюк, Л. Костенко, В. Симоненко, В. Стус, Д. Павличко, І. Багрянний, У. Самчук, С. Параджанов, К. Муратова та ін.). Діяльність «шістдесятників». «Самвидав» і дисидентство. О. Довженко і його місце в українському та світовому кіномистецтві. Андеграунд. Загальні риси радянської культури та проблеми розвитку національної української культури.

Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.

Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки для України. Схвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження державної символіки України. Стартові умови розгортання державотворчого процесу. Становлення владних структур. Конституційний процес. Прийняття 28 червня 1996р. Конституції незалежної України. Реалізація нового соціально-економічного курсу і його наслідки. Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович, П. Порошенко, В. Зеленський – президенти України. Досягнення і прорахунки. Система влади в Україні. Проблеми політичного, соціально-економічного та духовно-культурного розвитку незалежної України. «Помаранчева революція» 2004 р.: здобутки та втрати. Революція гідності. Українська діаспора в сучасному світі.

Основні тенденції розвитку сучасної української культури. Дегуманізація культури та її прояви в мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ ст. Художній світ техногенної цивілізації. Естетика модернізму. Постмодерністська модель світу в українській та світовій інтерпретаціях. Постмодернізм як плюралізм стильових напрямів в українському мистецтві. Характерні риси українського постмодерну та їх прояви в культурі. Експансія американської «маскультури». Проблема культурного відчуження: поляризація відношень «елітарна культура-народна культура». Особливості розвитку української культури початку ХХІ ст. Мистецькі здобутки українців-емігрантів.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма навчання 073МЕН бд 2021				заочна форма навчання 073МЕН бз 2021			
	усьог	серед них			усього	серед них		
		о	л	сем		с.р.	л	сем
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	14	2	2	10	14	-	-	14
Тема 2 . Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	14	2	2	10	16	2 (НЛ 1-й сем.)	-	14

Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	14	2	2	10	14	-	-	14
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	16	2	4	10	14	-	-	14
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	16	2	2	10	14	-	-	14
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	14	2	4	10	14	-	-	14
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	18	2	6	10	20	2 (2-й сем.)	2 (2-й сем.)	16
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	14	2	2	10	14	-	-	14
Серед них індивідуальне завдання	-	-	-	-	10	-	-	10
Усього годин	120	16	24	80	120	4	2	114
Екзамен	27	-	-	-	27	-	-	-

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма 073МЕН бд 2021	заочна форма 073МЕН бз 2021
1	Вступ до курсу. Стародавня історія України.	2	-
2	Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2	-
3	Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	2	-
4	Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	4	-
5	Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	2	-
6	Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	4	-
7	Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	6	2 (2-й сем.)
8	Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	2	-
	Разом	24	2

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма 073МЕН бд 2021	заочна форма 073МЕН бз 2021
1	Вступ до курсу. Стародавня історія України.	10	14
2	Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	10	14
3	Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	10	14
4	Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	10	14
5	Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	10	14
6	Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	10	14
7	Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	10	16
8	Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	10	14
	Разом	80	114

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти спрямована на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання (контрольної роботи), яке здобувач вищої освіти виконує самостійно в аудиторний та позааудиторний час.

9. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	Опитування (д+з), написання реферату (д), контрольна робота (д), виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) (з), екзамен (д+з)
ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поваги до різноманітності та міжкультурності.	Опитування (д+з), написання реферату (д), контрольна робота (д), виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) (з), екзамен (д+з)
ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.	Опитування (д+з), виконання тестів (за результатами самостійної роботи) (д+з), написання реферату (д), контрольна робота (д), виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) (з), екзамен (д+з)

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти 073МЕН бд 2021, 073МЕН бз 2021

Теми занять	Програмні результати навчання			Разом
	ПРН 2	ПРН 15	ПРН 16	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	-	+	-	1
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	+	+	+	3
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	+	+	-	3
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	-	+	+	1
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	+	+	+	3
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	+	+	+	3
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	+	+	+	3
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	+	+	+	3
Разом	6	8	6	20
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	30	40	30	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	18	24	18	60

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти 073МЕН бд 2021, 073МЕН бз 2021

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, балів	
		максимальний	мінімальний
ПРН 2	30	30	18
ПРН 15	40	40	24
ПРН 16	30	30	18
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

10. Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021

Програмні результати навчання	Форми контролю										Разом	
	Опитування		Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)		Контрольна робота		Написання реферату		Екзамен		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів		
ПРН 2	10	16	-	-	2	3	2	3	4	8	18	30
ПРН 15	13	22	-	-	2	4	2	4	7	10	24	40
ПРН 16	1	2	12	20	2	3	2	3	1	2	18	30
Разом	24	40	12	20	6	10	6	10	12	20	60	100

Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бз_2021

Програмні результати навчання	Форми контролю								Разом	
	Опитування		Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)		Виконання індивідуального завдання (контрольної роботи)		Екзамен		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів		
ПРН 2	2	3	-	-	12	19	4	8	18	30
ПРН 15	2	4	-	-	15	26	7	10	24	40
ПРН 16	2	3	12	20	3	5	1	2	18	30
Разом	6	10	12	20	30	50	12	20	60	100

11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Контрольна робота	Написання реферату	Екзамен	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	5					5
Тема 2 . Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	5					5
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	5					5
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	5					5
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	5	10				15
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	5					5
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	5	10				15

Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	5		10			15
Самостійна робота (написання реферату)				10		10
Екзамен					20	20
РАЗОМ	40	20	10	10	20	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бз_2021**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Виконання індивідуального завдання (контрольної роботи)	Екзамен	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	-				-
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	-				-
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (др. пол. XIV – п. пол. XVII ст.).	-				-
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	-				5
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	-				-
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	-				-
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	10	20			30
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	-				-
Індивідуальне завдання (контрольна робота)			50		50
Екзамен				20	20
РАЗОМ	10	20	50	20	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях
для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021, 073МЕН_бз_2021***

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (9-10)*	здобувач вищої освіти (ЗВО) ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; ЗВО на високому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
4 (7-8)*	ЗВО дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді. ЗВО на достатньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3 (5-6)*	ЗВО виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на середньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє посередньо сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
2 (3-4)*	ЗВО розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під

	час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на задовільному рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє слабо сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1 (1-2)*	ЗВО не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. ЗВО на низькому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; фактично не сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	ЗВО зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно.

Критерії та шкала оцінювання виконання тестів (за результатами самостійної роботи) для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021, 073МЕН_бз_2021*

Кількість балів	Критерії оцінювання	
10 (19-20)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 19-20 питань	Продемонстрований високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; ЗВО володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
9 (17-18)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 17-18 питань	
8 (15-16)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 15-16 питань	
7 (13-14)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 13-14 питань	Продемонстрований належний рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; ЗВО володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
6 (11-12)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 11-12 питань	
5 (9-10)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 9-10 питань	
4 (7-8)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 7-8 питань	Продемонстрований посередній рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; ЗВО володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки, але знання фрагментарні, виникають труднощі у застосуванні критичного мислення для вирішення поставлених завдань, а також у ході аналізу історичних процесів та явищ політичної, соціально-економічної та культурної сфер
3 (5-6)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 5-6 питань	
2 (3-4)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 3-4 питань	Продемонстрований низький рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; ЗВО практично не володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; не використовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; не здатний аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
1 (1-2)*	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 1-2 питань	
0	усі завдання виконано неправильно	

**Критерії та шкала оцінювання написання реферату
для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021**

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. ЗВО на високому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
9	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. ЗВО на достатньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
7-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. ЗВО на середньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
5-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. ЗВО на задовільному рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення.
3-4	наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. ЗВО на низькому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє слабо сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми. ЗВО демонструє фактичну нездатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; фактично не сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	реферативна робота не виконана

**Критерії та шкала оцінювання виконання контрольної роботи
для здобувачів вищої освіти 073МЕН_бд_2021, 073МЕН_бз_2021***

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10 (41-50)*	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. ЗВО на високому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

7-8 (31-40)*	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; ЗВО виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. ЗВО на достатньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
5-6 (21-30)*	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. ЗВО на середньому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3-4 (11-20)*	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки. ЗВО на задовільному рівні здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє задовільно сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1-2 (1-10)*	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. ЗВО на низькому рівні демонструє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє слабо сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	контрольна робота, питання якої не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками. ЗВО демонструє фактичну нездатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; фактично не сформовані навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

**Критерії та шкала оцінювання екзамену для здобувачів вищої освіти
07ЗМЕН_бд_2021, 07ЗМЕН_бз_2021***

Екзаменаційний білет передбачає відповідь на три теоретичні питання однакового рівня складності.

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Критерій оцінювання	Кількість балів
Високий	ЗВО виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. ЗВО виявляє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	17-20
Достатній	ЗВО виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. ЗВО може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. ЗВО на достатньому рівні виявляє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	13-16
Середній	ЗВО виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. ЗВО на середньому рівні виявляє здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти	9-12

	соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє посередні навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	
Задовільний	ЗВО виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. ЗВО орієнтується у сутності, змісті питань. Потребує коригування здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; частково проявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	5-8
Низький	ЗВО виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. Потребує суттєвого коригування здатність до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; проявляє недостатні навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	1-4
Незадовільний	ЗВО виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. ЗВО фактично не володіє здатністю до збереження моральних, культурних, наукових цінностей та примноження досягнень суспільства; діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та міжкультурності; не проявляє навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	0

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бойко О. Д. Історія України : підручник. 7-те вид., стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 720 с.
2. Бойко О. Новітня історія України 2014-2019 рр.: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 160 с.
3. Греченко В. А. Історія та культура України : підручник. Харків : ХНУВС, 2017. 440 с.
4. Історія та культура України : навч.-метод. посіб (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 480 с.
5. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія. Черкаси : ЧДТУ, 2016. 644 с.
6. Кордон М. В. Історія української культури. Київ. Просвіта, 2017. 336 с.
7. Русначенко А. Нариси новітньої історії України. У 5 книгах. Київ : Видавець Олег Філюк, 2017.
8. Уривалкін О. М. Довідник з історії України. У 2-х томах. Київ : Видавець Олег Філюк, 2020. 888 с.
9. Хома І. Я. Історія української культури. Київ. Кондор, 2017. 356 с.
10. Шаравара Т. О. Історія української культури: навчально-методичний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2015. 151 с.

Допоміжні

1. Алексеев Ю.М., Вертегел А. Г., Даниленко В. М. Історія України : навч. посібник для абітурієнтів та студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Київ : Каравела, 2004. 256 с.
2. Європейська та українська культура в нарисах / За ред. Цехмістро І.З. Київ : ЦУЛ, 2003. 320 с.
3. Історія та культура України : навч. посіб. / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків : ХНУВС, 2017. 108 с.
4. Історія української культури : підручник для мед. ВНЗ IV р.а. 4-те вид. / за ред. В. А. Качкана. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 368 с.
5. Історія української та зарубіжної культури / за ред. Клапчук С. М. Київ : Знання, 2001. 326 с.
6. Помаз Ю.В. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики щодо культових споруд в Українській РСР: теорія і практика (середина 1940-х – друга половина 1950-х рр.). Електронне фахове видання «Емінак». № 2 (14). Т. 2. С. 105-110.

7. Помаз Ю. В. Форми та методи антирелігійної діяльності органів державної влади наприкінці 1950-х – у першій половині 1960-х рр. в Українській РСР. *Ідентичності та політичні інститути: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції* / за заг. ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 103-107.

8. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / О. П. Реєнт ; Ін-т історії України НАН України. – К.: Ін-т історії України, 2003. – 336 с.

9. Солдатенков В. Ф. Українська революція: історичний нарис. Київ : Либідь, 1999. 973 с.

10. Українська та зарубіжна культура / за ред. Заковича М. М. Київ : Знання, 2000. 622 с.

11. Якименко М., Помаз Ю. Еволюція політики уряду Російської імперії щодо трудових мігрантів епохи аграрних реформ (друга половина XIX – початку XX ст.). *Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія* / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 39-44.

12. Якименко М. А., Краснікова О. М., Помаз Ю. В. Внесок Михайла Рклицького у вивчення сільського господарства Полтавщини (кінець XIX – початок XX ст.). *Сіверщина в історії України. Наукове видання*. Випуск 14. Ніжин : Національний заповідник «Глухів», 2021. С. 247-251.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Гриневич Л. Голод 1928–1929 рр. у радянській Україні / Відп. ред. С. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2013. 435 с. URL : <http://www.history.org.ua/>

2. Енциклопедія історії України. URL : <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

3. Звід пам'яток історії та культури України: Енциклопедичне видання: У 28 т. URL : <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

4. Ізборник: Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL : <http://izbornyk.org.ua/>

5. Культура та мистецтво України. URL : <http://histua.com/knigi/narisi-z-istorii-ukraini>

6. Проблеми історії України XIX – початку XX ст. / Ред. колегія: О. П. Реєнт (гол. ред.), В. В. Шевченко. НАН України. Інститут історії України. Вип. XXII. Київ : Інститут історії України, 2013. 447 с. URL : <http://www.history.org.ua/>

7. Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2013. 358 с. URL : <http://www.history.org.ua/>

8. Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років. Збірник наукових статей / Ред. кол.: О. Бойко, А. Буравченков, В. Верстюк (гол. ред.), С. Віднянський, О. Кудлай, Р. Піріг, О. Реєнт, В. Скальський (відп. секр.), В. Солдатенко, Ф. Турченко. НАН України. Інститут історії України. Вип. 9. Київ : Інститут історії України, 2013. 424 с. URL : <http://www.history.org.ua/>

9. Сайт Інституту історії України. URL : <http://history.org.ua/uk>

10. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL : <http://www.ipiend.gov.ua/>

11. Словник основних термінів української та зарубіжної культури. URL : <http://ua.convdocs.org>.

12. Сторінки воєнної історії України: Зб. наук. статей / Відп. ред. О. Є. Лисенко. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2013. Вип. 16. 246 с. URL : <http://www.history.org.ua/>